

Ingrid Puskajlerová: Sociálny fenomén 21. storočia z pohľadu občanov Azylového domu Speramus Liberec, Nová chudoba

Bakalárska práca, Evangelická teologická fakulta UK, 2013

Oponentský posudek

Autorka si stanovila za cieľ „rámčovo ukotviť a seznámiť čtenáre se sociálnym fenoménom novej chudoby a potvrdiť či vyvrátiť jej existenciu praktickým výzkumom klientů konkrétneho sociálneho zariadenia – Azylového domu Speramus v Liberci“. Tento cieľ i zvolená štruktúra práce odpovedajú požiadavkám na bakalársku prácu. Teoretická časť o celkovej dĺžke 53 strán sa snaží o systematický popis javu novej chudoby na základe odbornej literatúry. Praktickú časť o dĺžke 33 strán tvorí výsledok výskumu autorky, podaný souborom grafov s komentármi. Práca doplnená 11 obsáhlými prílohami.

Je treba oceniť množstvo času a energie, ktoré autorka venovala štúdiu, výskumu a zvlášť vytváraní detailných grafov a tabuliek, jimiž prokazuje výsledky svojej práce. V teoretickej časti sa pokusila podať komplexný pohľad na súčasný svet spojený s jeho nelítostnou kritikou. Tento bezbřehý zámer v sobe ovšem obsahuje nebezpečný vynášanie subjektívnych súdů bez dostatečného odborného zdůvodnění. Tomu sa autorka bohužel neubránila a výsledkom je práca dosť pochybné hodnoty.

K teoretickej časti:

Ve trinácti kapitolách jsou popisovány charakteristické rysy tzv. novej chudoby. Štruktúra je logická a srozumiteľná. Menej srozumiteľný je však jazyk, jímž sa autorka vyjadruje, názory, ktoré vyslovuje, i spôsob, akým argumentuje. Kritické pripomienky shrnuje v nasledujúcom prehľade s pripojenými príklady.

Práca se zdrojmi:

Autorka vychází z názorů jediného odborníka výrazně levicového zaměření (Jan Keller: v seznamu 9 publikací vedle 17 publikací jiných autorů; v textu 40 citací vedle 36 citací jiných autorů). Nedaří se jí však ani důsledně prezentovat názory zvolené autority, spíše vyjadruje své vlastné subjektívne názory a citácie využívá účelovo k jejich obhajobe, často i bez zjavné souvislosti. Např.:

- S. 26: „Profesní status jednoznačně převážil při hodnocení lidí nad jejich rodinným statusem. Profesijný štatút sa stal doležitejším než štatút rodinného člena. Majetok vládne nad človekom.“ Poslední konstatování však z uvedeného citátu nijak nevyplývá.
- S. 34: „Pro racionálně ekonomického člověka je hlavním motivem jednání maximalizace finančního zisku. Málokto si uvedomuje, že súčasná ekonomika neuspokojuje ľudské potreby väčšinového obyvateľstva, ale len potreby inštitúcií produkujúcich nevyužiteľné výrobky a služby.“ Opäť veta autorky nevyplýva z citátu.

Subjektívne súdny, často veľmi radikálne, bez adekvátneho zdůvodnění – příklady:

- S. 27: „Rodina zaniká, no miesto nej sa buduje holé nič.“
- S. 28: „Nedostatočné štátne opatrenia priviedli societu do krízy, ktorej vyriešenie vďaka chamtivosti ľudského charakteru je takmer nemožné.“
- S. 31: „O vznik pracovného otrokárstva sa zaslúžili pracovné agentúry a samotný štát, ktorý im bezostyšne poskytuje priestor.“
- S. 32: „Ak totiž zmena (?), celý ekonomický systém a celé ľudstvo zahynie.“

Zjavně nepravdivá nebo nedoložená tvrzení – příklady:

- S. 16: „...nastáva konflikt 10 miliárd ľudí s individuálnymi potrebami.“ V súčasnej dobe žije na svete celkom cca 7,2 mld. ľudí.
- S. 18: „Spoločnosť nenávisťi a deštruktívnosti je taká Ukrajina s Putinom či islamistické barbarské krajiny. Spoločnosť budujúca lepšiu budúcnosť bude najskor zázrakom 21. storočí. Možno ňou bude tá brazílska a pápež František.“ Putin není prezidentem Ukrajiny, prohlásit islamistické země paušálně za barbarské je v rozporu se zásadou individuálního přístupu. Papež František nemá nic společného s Brazílií.
- S. 22: „Za rozmachom moci 1% - oligarchických korporácií, oligarchov, stojí minulý komunistický režim.“ Jistě i ten se podepsal na současné situaci, nelze však to tvrdit takto zjednodušeně.

- S. 25: „Česká republika má jednu z najnižších porodností v Európe... Štatistika v 6. prílohe tento úsudok potvrdzuje.“ Uvedená statistika však neobsahuje mezinárodní srovnání, takže nic nepotvrzuje. Podle údajů z r. 2012 byla ČR na 17. místě z 27 států EU.
- S. 28: „...čo je príčinou znižovania platového ohodnotenia občanov.“ Reálná mzda občanů ČR naopak od roku 1994 stále rostla, pouze v posledních dvou letech poklesla cca o 1%, ale v současnosti už opět roste.
- S. 28: „...priemer v ČR (hrubá mzda 26.637 Kč).“ Průměrná mzda činila v 1. čtvrtletí roku 2014 podle ČSÚ 24.806 Kč.
- S. 28: „Výsledkom je ... zhoršujúci sa zdravotný stav obyvateľstva.“ Naopak všechny indikátory zdraví obyvatelstva se v ČR kontinuálně zlepšují (podle údajů ÚZIS).
- S. 29: „...zavádza skrátené pracovné úvazky (dohoda o provedení práce, DPP, dohoda o pracovní činnosti, DPČ)“. Zkrácený pracovní úvazek je pracovní smlouva, v níž si zaměstnavatel se zaměstnancem dohodne kratší pracovní dobu než 8 hod/den (Zákoník práce, § 80), nikoli DPP a DPČ.
- S. 32: „Svet poznáva, že idea maximalizovaného ekonomického blahobytu nefunguje a krajiny sa miesto zbohatnutia dostávajú do chudoby.“ Naopak, díky rozšíření globálního trhu se v posledních desítkách let vymanilo z chudoby mnoho států, např. Čína, Brazílie, Jihoafrická republika.
- S. 33: „Hlása sa, že ČR je deviatou krajinou s najnižšou mierou chudoby.“ Není uvedeno, v jakém kontextu: EU?, Evropa? OECD?, celý svět? Pokud by šlo o EU, pak podle údajů Eurostatu má ČR nejnižší míru chudoby ze všech členských států.

Stylistické nedostatky (nesrozumitelné věty, nepřiměřené užívání odborných termínů) – příklady:

- S. 22: „Potenciálom elity v ukotvení novej a jedinej vrstvy môže byť zakorenenie ich titulu prostredníctvom mystifikovania, ktoré jako jediné v celosvetovej kríze viery vie ohlupovať ľudskú myseľ.“
- S. 27: „Moderna v rozvode s tradíciou, rozvádza sa s rodinou a jej rodinným tradičným životom vyjadrujúci pravdivosť žitého života.“
- S. 30: „Demokracia vo vakuovej prázdnote hodnoty peňazí prechádza procesom oddemokratizovania lidských hodnot.“

Nedostatků ve všech uvedených kategoriích jsou v celé práci desítky. Celkově lze konstatovat, že autorka má vlastní subjektivní názor o české i globální společnosti, který je extrémně kritický. Tento názor se snaží prezentovat, nedokládá ho však ani odkazem na věrohodné autority ani vlastní racionální argumentací, která by vycházela z prokazatelných informací.

K praktické části:

Výsledky svého výzkumu prezentuje autorka formou třiceti grafů se stručnými komentáři. Není však uvedeno, jak konkrétně ke svým údajům došla, jediná informace o metodě říká: „kvalitativnou obsahovou analýzou příslušných dokumentov klientov Azylového domu Speramus...“. Nevíme, jaké konkrétní dokumenty studovala ani jakým způsobem získávala příslušná data, nemáme žádné informace o zkoumané skupině (počet osob, délka pobytu v azylovém domě, věk atd.). Výpovědní hodnota některých grafů je nepatrná – např. graf č. 7 Rodina (s. 69) srovnává počet klientů, kteří mají a nemají rodinu, ale chybí jak údaj o jejich věku, tak vymezení pojmu „rodina“ (manželství? děti? nukleární rodina?, širší příbuzenstvo?). Také komentáře ke grafům často uvádějí subjektivní vysvětlení autorky, které z uvedených údajů nijak nevyplývá – např:

- S. 67: z grafu, který ukazuje složení klientů z hlediska jejich pracovního zařazení (pracovní poměr, pracovní agentura, brigáda, nezaměstnaní) autorka vyvozuje: „Elita 1% sa postupne implementuje do štruktúry štátu a týmto etapovo ovplyvňuje pracovný trh a zamestnanosť. Práca na HPP sa zvyšuje len nepatrne a nezamestnanosť stúpa vďaka pracovným agenturám...“ Také není jasné, z čeho odvozuje své údaje o korelaci jevů nové chudoby se situací klientů AD Speramus: „Nezamestnanosť a oligarchia či elita 1% vzájomne korelujú.“ Přitom o oligarchii není v daném grafu zmínka.

Celkové hodnocení:

Na základě všech uvedených argumentů **nedoporučuji práci k obhajobě.**

V Praze 11. 6. 2014

Mgr. Michael Martinek, Th.D.